

De Griek Archimedes leefde van 287 tot 212 voor Christus en wordt beschouwd als grootste wis- en natuurkundige van de oudheid. Met zijn gevleugelde uitspraak "Geef mij een hendel lang genoeg, een steunpunt om hem op te plaatsen en ik zal de wereld bewegen", gaf hij de formulering van de hefboomwerking perfect weer.

Een hefboom is een mechanisme waarmee je een kleine kracht in combinatie met een grote beweging kunt omzetten in een kleine beweging die een groot gewicht verplaatst, waarvoor een grote kracht nodig is. Door gebruik te maken van de hefboomwerking nemen onze krachten explosief toe. Voorwerpen werden verplaatst die voorheen onmogelijk van hun plek konden worden gebracht. In ons dagelijks leven is het principe van een hefboom zichtbaar in een veelvoud aan toepassingen.

EIGENDOM

In de financiële wereld wordt het principe van een hefboom veelvuldig toegepast en is het een niet weg te denken onderdeel geworden van onze samenleving. Het fundament onder onze economie is de registratie van eigendom. Denk hierbij aan het Kadaster waar het eigendom en gebruik van vastgoed en ruimte wordt vastgelegd. Geregistreerd eigendom heeft als groot voordeel dat het in onderpand kan worden gegeven.

TEKST JACK COX | BEELD PICTURE PEOPLE

Is het de schuld van Archimedes?

Hierdoor hebben we in de loop van de tijd een fijnmazig bancaire systeem weten te creëren. Als banken het eigendom in onderpand nemen en vervolgens op basis hiervan leningen verstrekken, is een financiële hefboomwerking tot stand gebracht. Waar Archimedes zei dat hij door gebruik te maken van een hefboom de wereld kon bewegen, hebben we zijn uitspraak in financiële zin al te letterlijk genomen. Want we bewegen ons inmiddels al in meerdere werelden.

EARTH OVERHOOT DAY

Earth Overshoot Day is de dag van het jaar waarop – van 1 januari geteld – de mensheid wereldwijd evenveel grondstoffen en voedingswaren heeft verbruikt als de aarde in één jaar tijd kan leveren. Deze dag is een maatstaf voor de biocapaciteit van onze planeet.

De Nederlandse *Overshoot Day* viel dit jaar op 12 april. Als de hele wereld onze levensstijl zou hanteren dan zouden we dus 3,6 planeet nodig hebben om op te leven. Op woensdag 2 augustus viel dit jaar de wereldwijde *Overshoot Day* wat een voetafdruk van 1,7 planeet impliceert.

Ondanks alle inspanningen en akkoorden die in internationaal verband worden gesloten om klimaatverandering tegen te gaan en het verlies aan biodiversiteit een halt toe te roepen komt de *Overshoot Day* bijna elk jaar een stukje eerder in het jaar te liggen. Er is maar weinig fantasie nodig om te beseffen dat we dit niet nog enkele generaties gaan volhouden.

Door gebruik te maken van de financiële hefboomwerking kwam langzaam maar zeker steeds meer geld in omloop. Onze levensstandaard steeg en de welvaart nam toe. In eerste instantie ondervonden we hier geen nadelige gevolgen van. Deze werden pas langzaam maar zeker duidelijk toen berekeningen werden gemaakt over onze steeds groter wordende ecologische voetafdruk en de hiermee gepaard gaande nega-

tieve gevolgen voor het klimaat en het grote verlies aan biodiversiteit. Om toekomstig menselijk leven op onze planeet te waarborgen dienen we het tempo waarin we economische activiteiten ontplooiën af te remmen. Het steeds verder vergroten van schulden zorgt ervoor dat een ongezonde druk op economische groei in stand wordt gehouden.

“DE BALANS TUSSEN ECOLOGIE EN ECONOMIE MOET WEER VANZELFSPREKEND WORDEN”

De financiële hefboomwerking heeft te goed zijn werk gedaan. We hebben de wijsheid van Archimedes omarmt en hierdoor onze economische krachten kunnen vergroten in een tempo dat eerder voor onmogelijk werd gehouden. Maar we ervaren met grote regelmaat de keerzijde van ons economische succes.

Earth Overshoot Day moet weer kunnen plaatsvinden op de dag waar hij thuishoort, op 31 december. We zouden Archimedes de schuld kunnen geven, maar beter kunnen we als samenleving in onze eigen spiegel kijken en op zoek gaan naar nieuwe wegen waarin balans tussen ecologie en economie als vanzelfsprekend wordt gezien. ■

Jack Cox is directeur van vermogensbeheerder Forza Asset Management en auteur van Vlindereconomie.